

С.М. ДЕНЬГА

(ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава, Україна)

В.Л. ВОРОНИНА

(ВНЗ Укоопспілки «Полтавський університет економіки і торгівлі»,
м. Полтава, Україна)

Бухгалтерська модель продукування економічних вигод від операційної діяльності

Метою статті є застосування підходу до дослідження суб'єкта господарської діяльності як об'єкта вкладення капіталу і побудова за цим підходом нової теоретичної моделі системи бухгалтерського обліку для задоволення інформаційних потреб інвестиційного менеджменту. Елементами бухгалтерської моделі продукування економічних вигод від операційної діяльності є: самоінвестиції, витрати на підтримання капіталу (інший сукупний дохід), витрати операційної діяльності, економічні вигоди від операційної діяльності. Розроблена теоретична модель апробована на матеріалах консолідованої фінансової звітності DTEK Holdings B.V. Застосування даного підходу дозволяє відокремити інвестиції, спрямовані назовні, від самоінвестицій суб'єкта господарювання, уточнити склад витрат операційної діяльності, розмежувати витрати фінансової діяльності і витрати на фінансування, виявити джерела покриття адміністративних витрат, виділити витрати на підтримання капіталу. Все це в підсумку сприяє підвищенню якості бухгалтерської інформації про фінансові результати у розрізі видів діяльності суб'єкта господарювання.

Ключові слова: економічні вигоди, операційна діяльність, витрати, самоінвестиції, активи, вкладення капіталу.

С.Н. ДЕНЬГА

(ВУЗ Укоопсоюза «Полтавский университет экономики и торговли»,
г. Полтава, Украина)

В.Л. ВОРОНИНА

(ВУЗ Укоопсоюза «Полтавский университет экономики и торговли»,
г. Полтава, Украина)

Бухгалтерская модель производства экономических выгод от операционной деятельности

Целью статьи является применение подхода к исследованию субъекта хозяйственной деятельности как объекта вложения капитала и построение на этой основе новой теоретической модели системы бухгалтерского учета для удовлетворения информационных потребностей инвестиционного менеджмента. Элементами бухгалтерской модели производства экономических выгод от операционной деятельности являются: самоинвестиции, расходы на поддержание капитала (прочий совокупный доход), расходы операционной деятельности, экономические выгоды от операционной деятельности. Разработанная теоретическая модель апробирована на материалах консолидированной финансовой отчетности DTEK Holdings B.V. Применение данного подхода позволяет разграничить инвестиции, направленные наружу, от самоинвестиций предприятия, уточнить состав расходов операционной деятельности, разграничить расходы финансовой деятельности и расходы на финансирование предприятия, выявить источники покрытия административных расходов, выделить расходы на поддержание капитала. Все это в целом способствует повышению качества бухгалтерской информации о финансовых результатах в разрезе видов деятельности предприятия.

Ключевые слова: экономические выгоды, операционная деятельность, расходы, самоинвестиции, активы, вложения капитала.

Accounting Model for Production of Economic Benefits from Operating Activities

Purpose of the article is application of approach to study of business entity as object of capital investment and, using this as a basis, build-up of a new theoretical model of accounting system to meet information demands of investment management. Items of the accounting model for production of economic benefits from operating activities are as follows: self-investments, capital maintenance costs (other aggregate income), operating activity costs, economic benefits from operating activities. The worked out theoretical model was tested on DTEK Holdings B.V. materials of consolidated financial statements. Application of this approach makes it possible to differentiate the investments directed outside from self-investments of the company, to verify cost structure of operating activities, to differentiate financial activity costs from company financing costs, to detect coverage sources for administrative costs, to separate capital maintenance costs. All this on the whole conduces to better quality of accounting information about financial results in terms of company activity types.

Keywords: economic benefits, operating activities, costs, self-investments, assets, capital investments.

Бухгалтерський облік є наукою, яка за роки свого існування надбала скарбницю наукових ідей різних напрямів і підходів, які відрізняються різними поглядами на пояснення основних бухгалтерських категорій. Проблеми теоретичних основ побудови системи бухгалтерського обліку в світі досліджувалися в напрямках розвитку персоналізму, інституціоналізму, соціологічного, економічного, юридичного, біхевіористичного, психологічного, інформаційного та інших напрямів [12-14] такими зарубіжними і вітчизняними вченими, як В.Е. Патон, Г. Свіней, Ч. Кухман, Ф. Пікслей, А. Літлтон, А. Раппапорт, Н. Бедфорд, В. Кнапп, Т. Хоппер, П. Міллер, Л. Брукс, М. Мунітц, Дж. Росс, Ю. Ідзирі, Р. Антоні, Дж. Сортер, Ч. Хорнгрен, Е. Хендріксен, П. Бірд, С.К. Дивайн, Р.Дж. Чемберс, Р. Каплан, М.Р. Метьюс, М.Х.Б. Перера, М.І. Кутер, В.Д. Андрєєв, Ф.Ф. Бутинець, С.Ф. Голов, В.М. Жук [9], Н.М. Малюга, В.Ф. Палій, Д.А. Панков, Я.В. Соколов, В.Я. Соколов, В.В. Сопко та інші.

Зокрема, персоналісти розмежовували власника та підприємство, метою обліку вважали постійне економічне зростання. Інституціоналісти вважали, що мета обліку – не збільшення капіталу взагалі, а збільшення власного капіталу. У сучасних умовах розбіжності між наукою і практикою бухгалтерського обліку значно загострилися, що спонукає до пошуку нових ідей, застосування нових підходів до розв'язання актуальних проблем.

Метою статті є застосування підходу до дослідження суб'єкта господарської діяльності (СГД) як об'єкта вкладення капіталу і побудова за цим підходом нової теоретичної моделі системи бухгалтерського обліку для задоволення інформаційних потреб інвестиційного менеджменту. Такий підхід у наукових дослідженнях застосовано вперше.

Основні результати дослідження. Вкладений у підприємство капітал у натурально-речовій формі відображається у бухгалтерському обліку в активах балансу. Активи використовуються у господарській діяльності і в них зосереджена потенційна можливість отримання підприємством економічних вигод. Таким чином, у бухгалтерському обліку моделюються процеси використання активів підприємства і отримання економічних вигод в результаті цих процесів.

У процесі діяльності СГД вкладення капіталу було класифіковано на внески капіталу; самоінвестиції; інвестиції, спрямовані назовні; витрати на підтримання капіталу і витрати з метою одержання доходів (рис.1).

Економічні вигоди, які продукуються СГД, доцільно підрозділити на економічні вигоди СГД та економічні вигоди зацікавлених сторін [5]. До економічних вигод СГД слід відносити: чисті грошові кошти, отримані в результаті різних видів діяльності СГД; приріст чистих активів; чистий прибуток і сукупний дохід.

Таким чином, у даному дослідженні побудуємо бухгалтерську модель продукування економічних вигод від операційної діяльності, елементами якої є: самоінвестиції, витрати на підтримання капіталу (інший сукупний дохід), витрати операційної діяльності, економічні вигоди від операційної діяльності.

Апробацію розробленої моделі проведемо на матеріалах холдингу DTEK Holdings B.V., який впевнено займає лідируючі позиції на ринках вугілля і теплової генерації України. Компанія також є ключовим гравцем на ринку дистрибуції електроенергії та активно розвиває нові напрямки - вітрову електроенергетику і трейдингові операції.

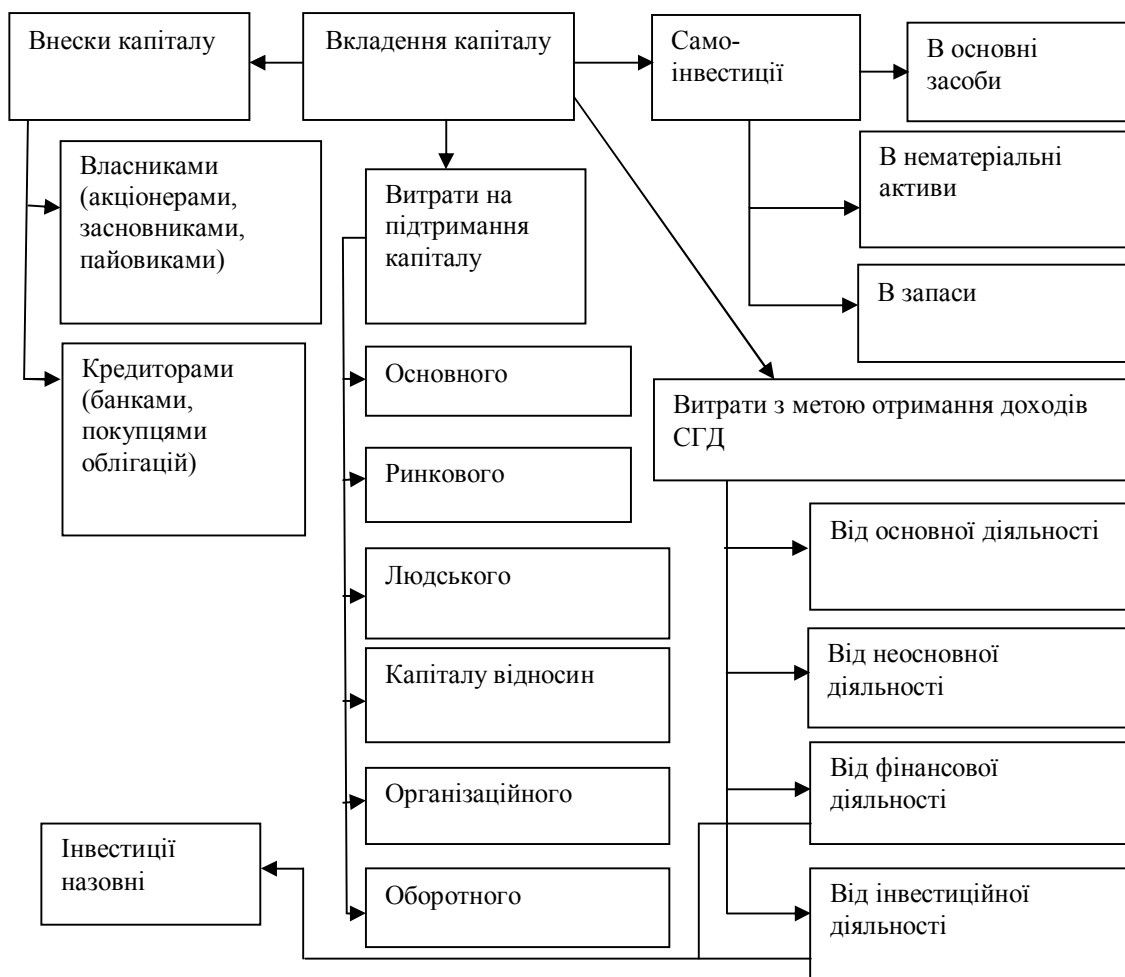

Рис. 1. Класифікація вкладень капіталу в підприємство

Джерело: [5].

Більшість СГД створені з метою ведення операційної діяльності, задля якої вони здійснюють самоінвестиції, зокрема, у власні необоротні та оборотні активи. Самоінвестиції здійснюються у таких формах: в основні засоби та нематеріальні активи, в запаси товарно-матеріальних цінностей.

Самоінвестиції можуть бути визначені лише за даними бухгалтерського обліку про надходження активів, які використовуються в діяльності СГД, зокрема, необоротних і оборотних, так як у балансі показуються лише їх залишки за чистою балансовою (залишковою, переоціненою) вартістю на дату балансу. Проте, інформацію про самоінвестиції в необоротні активи компанії DTEK Holdings B.V. можна зібрати також на основі приміток 8 і 9 [4]. Так, зміни основних засобів за 2013 рік включають придбання дочірніх компаній та самоінвестиції в основні засоби, їх вибуття та інші зміни. Придбання дочірніх компаній слід віднести до капітальних інвестицій, спрямованих назовні, тоді надходження основних засобів за 2013 рік склали 4973 млн. грн., що і є сумою самоінвестицій в основні засоби, у 2012 розраховані аналогічно самоінвестиції в основні засоби – 4856 млн. грн. Самоінвестиції в нематеріальні активи за 2013 рік склали 183 млн. грн.,

за 2012 рік – 137 млн. грн. за даними примітки 9. У результаті придбання нових дочірніх компаній у 2012 році був придбаний гудвіл у сумі 3447 млн. грн. згідно з приміткою 10. Ця сума повинна бути включена до капітальних інвестицій, спрямованих назовні, разом із сумами інших придбаних активів.

До складу основних засобів ТОВ «ДТЕК» у балансі зараховані незавершені капітальні інвестиції, що є недоцільним з метою фінансово-економічного аналізу балансу, так як спостерігається завищення залишку основних засобів. Також незавершені капітальні інвестиції (незавершене будівництво) не використовуються в діяльності компанії протягом звітного періоду (це вилучені з діяльності ресурси), тому їх недоцільно враховувати у складі активів для розрахунку рентабельності сукупних активів.

Самоінвестиції в товарно-матеріальні запаси за даними консолідованого звіту DTEK Holdings B.V. встановити можливо лише розрахунковим шляхом (залишки на кінець періоду + собівартість реалізованої продукції – залишки на початок періоду), так як у примітці 13 немає даних про їх рух за звітний період. Таким чином, інформація про самоінвестиції ТОВ «ДТЕК» у 2012 і 2013 роках виглядає наступним чином (табл. 1).

Самоінвестиції DTEK Holdings B.V. у 2012-2013 роках

(млн. грн.)

Самоінвестиції	у 2012 році	У 2013 році
1. В основні засоби	4885	5945
2. В нематеріальні активи	137	183
3. В товарно-матеріальні запаси	73619	81757

Джерело: розраховано авторами за даними звітності холдингу ДТЕК [4].

Дослідження складу витрат операційної діяльності проводилося раніше [6]. Зокрема, були виділені

додаткові етапи господарського процесу операційної діяльності СГД (рис. 2).

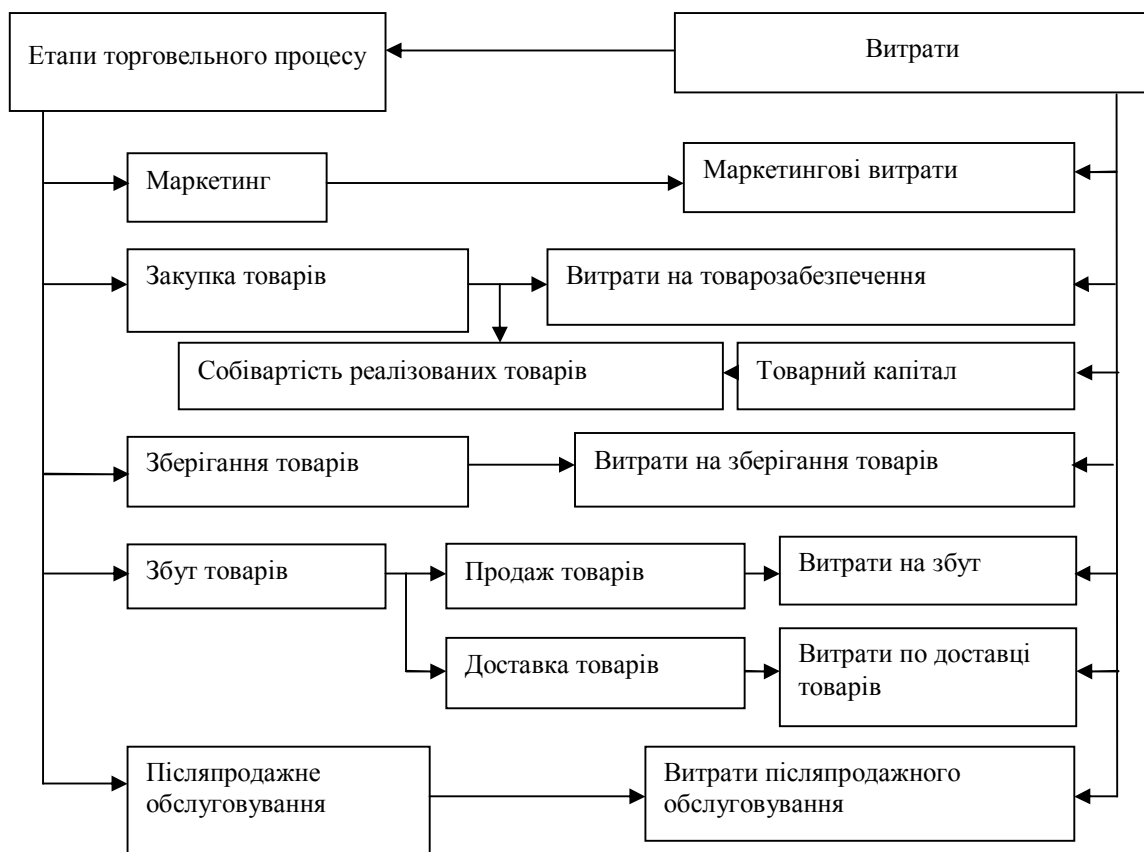

Рис. 2. Етапи і витрати торговельного процесу

Джерело: [6].

У бухгалтерському обліку згідно з Планом рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій [11] передбачено виділення рахунків для наступних видів торговельних витрат: собівартість реалізованих товарів (рахунок 90) і витрати на збут (рахунок 93). Таким чином, можна констатувати, що інформаційне моделювання торговельних процесів у бухгалтерському обліку є досить обмеженим. Бракує рахунків для ведення обліку витрат на маркетинг, закупку товарів, зберігання товарів, доставку товарів та післяпродажне обслуговування клієнтів. Відтак пропонуємо зміни до Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу та

зобов'язань, зокрема, рахунок 93 доцільно назвати «Витрати за етапами господарського процесу» і передбачити до нього окремі субрахунки для обліку витрат за етапами господарського процесу операційної діяльності:

- 931 «Витрати на маркетинг»;
- 932 «Витрати на товарозабезпечення»;
- 933 «Витрати на зберігання запасів»;
- 934 «Витрати на збут»;
- 935 «Витрати на післяпродажне обслуговування».

Для обліку витрат на виробництво товарів, робіт та послуг призначені рахунки 23, 24, 25 та 91, облік на яких ведеться за субрахунками та статтями витрат згідно з особливостями технологічного процесу.

Бухгалтерський облік

Особливої уваги потребують адміністративні витрати підприємства. Цю групу витрат капіталізувати недоцільно, так як витрати на адміністрування не здатні приносити користь в майбутньому, проте і враховувати їх при визначенні результату від операційної діяльності – недоцільно, так як адміністративний апарат працює в усіх видах діяльності СГД, а не лише в операційній. Пропонуємо фінансові результати за видами діяльності визначати без врахування адміністративних витрат. Зокрема, при визначенні результату від операційної діяльності слід із валового прибутку від реалізації (валової доданої вартості) вираховувати лише витрати, які обліковуються на рахунках 93 і 94. Тільки після визначення фінансового результату підприємства від усіх видів діяльності доцільно вираховувати з нього адміністративні витрати. Можливо також розподіляти

адміністративні витрати за видами діяльності згідно з обраною базою розподілу.

Згідно з даними консолідованого звіту про фінансові результати DTEK Holdings B.V. за 2012-2013 роки фінансові доходи холдингу за 2013 рік становлять 470 млн. грн., фінансові витрати – 3754 млн. грн., тобто за даними звіту отриманий збиток від фінансової діяльності – 3284 млн. грн. Склад фінансових доходів і витрат наведено у примітці 30. Дотримуючись власного визначення фінансової діяльності як операцій з фінансовими інструментами інших емітентів, придбаних з метою одержання економічних вигод від операцій з ними [3], класифікуємо фінансові витрати на витрати, пов'язані з фінансуванням усієї діяльності холдингу, фінансові витрати інших видів діяльності і витрати на підтримання капіталу (табл. 2).

Таблиця 2

Доходи і витрати фінансової діяльності та витрати на фінансування DTEK Holdings B.V. за 2012-2013 роки

(млн. грн.)

Показники	2012 рік	2013 рік	Відхилення
1. Витрати по відсотках:			
- за банківські кредити	-1169	-1398	-229
- за випущені облігації	-379	-565	-186
2. Витрати на тендер	-	-188	-188
3. Амортизаційні витрати за позиковими коштами	-58	-128	-70
4. Ефект дисконтування пенсійних зобов'язань	-554	-557	-3
5. Збитки мінус прибуток від курсових різниць за позиковими коштами	-448	-317	131
6. Інші фінансові витрати	-71	-83	-12
Усього спільних витрат на фінансування холдингу	-2679	-3236	-557

Джерело: розраховано авторами за даними звітності холдингу ДТЕК [4].

До витрат на фінансування діяльності холдингу слід віднести збитки мінус прибуток від курсових різниць за позиковими коштами, які показуються окремим рядком у звіті про фінансові результати (хоч дану статтю можна також класифікувати як витрати на підтримання капіталу, якби капітал був власний), а також інші фінансові витрати, показані в примітці 30. Таким чином, витрати на фінансування спільної діяльності холдингу за 2013 рік становили 3236 млн. грн., що на 557 млн. грн. більше, ніж на попередній рік. Ці суми слід розподілити між видами діяльності холдингу за обраною базою розподілу, наприклад, питомою вагою активів, які задіяні у визначених видах діяльності. За даними балансів (звітів про фінансовий стан) у тому вигляді, в якому їх рекомендують складати бухгалтерські стандарти, немає можливості розподілити активи між видами діяльності СГД, в яких вони використовуються.

Оскільки у попередніх дослідженнях [8] був зроблений висновок про недосконалість форми

балансу (звіту про фінансовий стан), яка передбачена сучасними бухгалтерськими стандартами, зокрема, побудови активу балансу, нами розроблена структура активу балансу відповідно до використання активів в розрізі видів діяльності (табл. 3).

Актив балансу містить чотири розділи: 1) Активи, які використовуються в операційній діяльності, 2) Активи, які використовуються в фінансовій діяльності, 3) Активи, які використовуються в інвестиційній діяльності, 4) Активи, вилучені з господарської діяльності. Дані заповнені на підставі приміток до консолідованої звітності ТОВ «ДТЕК» за 2013 рік.

Фінансові витрати фінансової діяльності визначаються на основі розподілу спільних витрат на фінансування холдингу пропорційно питомій вазі активів, які використовуються в фінансовій діяльності (табл. 4).

Форма 1 «Баланс (Звіт про фінансовий стан)» ТОВ «ДТЕК» (фрагмент)

Назва рядка	Код рядка	Примітки	Станом на 31.12.13	Станом на 31.12.12
Активи				
РОЗДІЛ 1. Активи, які використовуються в операційній діяльності				
Неречовий капітал у тому числі: Структурний капітал Процесний капітал Інтелектуальний капітал	1000	9	1968	120
Основні засоби	1010	8	21997	3074
Інші необоротні активи	1090		269	50
Товарно-матеріальні запаси	1100	13	4117	5055
Усього за розділом 1			28351	8299
РОЗДІЛ 2. Активи, які використовуються у фінансовій діяльності				
Довготермінові фінансові інвестиції	1035	12	592	289
Поточні фінансові інвестиції	1160	12	99	1058
Термінові депозити	1165	15	135	310
Усього за розділом 2			826	1657
РОЗДІЛ 3. Активи, які використовуються в інвестиційній діяльності				
Гудвіл	1050	10	4563	4563
Капітальні інвестиції в дочірні компанії	1030	11	38778	36669
Капітальні інвестиції в асоційовані компанії	1030	11	12	12
Інвестиційна нерухомість	1010		0	0
Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200		0	0
Усього за розділом 3			43353	41244
РОЗДІЛ 4. Активи, які вилучені із господарської діяльності				
Незавершені капітальні інвестиції	1005	8	8782	6044
Дебіторська заборгованість	1125	14	7518	12328
Поточний податок на прибуток	1135		272	1333
Грошові кошти та їх еквіваленти	1165	15	5108	5050
Відстрочені податкові активи	1045	31	934	930
Усього за розділом 4			22614	25685
Усього активів	1300		95144	76885

Джерело: розраховано авторами за даними звітності холдингу ДТЕК [4].

Таблиця 4

Розподіл спільних витрат на фінансування між видами діяльності
DTEK Holdings B.V. за 2012-2013 роки

(млн. грн.)

Активи, які використовуються, в розрізі видів діяльності	2012 рік		2013 рік		Розподіл витрат на фінансування холдингу за	
	сума	питома вага, %	сума	питома вага, %	2012 рік	2013 рік
Усього використовується:	51200	100	72530	100	2679	3236
у тому числі:						
в операційній діяльності	8299	16,2	28351	39,1	434	1265,3
в фінансовій діяльності	1657	3,2	826	1,1	85,7	35,6
в інвестиційній діяльності	41244	80,6	43353	59,8	2159,3	1935,1

Джерело: розраховано авторами за даними звітності холдингу ДТЕК [4].

Бухгалтерський облік

Таким чином, за 2013 рік в операційній діяльності використано 39,1 % активів, тому витрати на фінансування складають 1265,3 млн. грн., за 2012 рік

– 16,2 % активів і 434 млн. грн. витрат на фінансування.

Далі розподілимо адміністративні витрати холдингу між видами діяльності (табл. 5).

Таблиця 5

**Розподіл адміністративних витрат між видами діяльності
DTEK Holdings B.V. за 2012-2013 роки**

(млн. грн.)

Активи, які використовуються, в розрізі видів діяльності	2012 рік		2013 рік		Розподіл адміністративних витрат холдингу за	
	Сума	питома вага, %	сума	питома вага, %	2012 рік	2013 рік
Усього використовується:	51200	100	72530	100	2233	2525
у тому числі:						
в операційній діяльності	8299	16,2	28351	39,1	361,8	987,3
в фінансовій діяльності	1657	3,2	826	1,1	71,4	27,7
в інвестиційній діяльності	41244	80,6	43353	59,8	1799,8	1510

Джерело: розраховано авторами за даними звітності холдингу ДТЕК [4].

За результатами розрахунків (табл. 5) частка адміністративних витрат, які слід покривати за рахунок доходів від операційної діяльності, становить 987,3 млн. грн. за 2013 рік і 361,8 млн. грн. – за 2012 рік.

Відповідно до пропозицій щодо змін при визначенні фінансових результатів СГД Звіт про фінансові результати (сукупний дохід) (його перший розділ) матиме наступний вигляд (табл. 6).

Таблиця 6

**Фрагмент Звіту про фінансові результати ТОВ «ДТЕК»
(концепція)**

Назва рядка	2013	2012
Дохід (виручка) від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	91140	78340
Компенсація різниці в тарифах	1677	4241
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	82695	70778
Валовий: прибуток збиток	10122	11803
Інші операційні доходи	2910	3265
Витрати на маркетинг	-	-
Витрати на товарозабезпечення	-	-
Витрати на збут	967	594
Фінансові витрати операційної діяльності	1265	434
Інші операційні витрати	1780	1408
Результати від операційної діяльності: прибуток збиток	9020	12632
Адміністративні витрати	987,3	361,8
Результати від операційної діяльності з урахуванням адміністративних витрат	8032,7	12270,2

Джерело: розраховано авторами за даними звітності холдингу ДТЕК [4].

У першому розділі цього звіту додано рядки: «Витрати на маркетинг», «Витрати на товарозабезпечення», «Фінансові витрати операційної діяльності», які враховуються при визначенні фінансового результату від операційної діяльності; рядок «Адміністративні витрати» передбачено враховувати при визначенні фінансового результату підприємства від звичайної діяльності до

оподаткування. З метою визначення результату операційної діяльності з урахуванням адміністративних витрат, їх значення необхідно визначити на підставі розрахунку розподілу адміністративних витрат між видами діяльності СГД.

Витрати на підтримання капіталу слід розуміти як перенесення частини вартості активів на витрати звітного періоду, зокрема, нарахування амортизації,

коригування справедливої вартості активів з метою захисту їх від знецінення та від коливань індексів цін та курсів валют, а також витрати на дообробку товарно-матеріальних запасів. Якщо в результаті оцінки справедливої вартості активів буде отримано позитивний фінансовий результат, то він складе інший сукупний дохід, негативний – витрати на підтримання капіталу. Витрати на підтримання капіталу пропонуємо не враховувати у складі витрат при визначенні фінансових результатів, а показувати у другому розділі цього звіту і враховувати при визначенні іншого сукупного доходу.

Звіт про рух грошових коштів пропонуємо складати на основі Звіту про фінансові результати (сукупний дохід) за видами діяльності, з урахуванням поправок до визначення фінансових результатів за видами діяльності та витрат на підтримання капіталу (іншого сукупного доходу).

Висновки. Таким чином, елементами бухгалтерської моделі продукування економічних вигод від операційної діяльності є: самоінвестиції, витрати на підтримання капіталу (інший сукупний дохід), витрати операційної діяльності, економічні вигоди від операційної діяльності. Дана бухгалтерська модель призначена для цілей управління ефективністю вкладення капіталу у підприємницьку діяльність.

Застосування підходу до СГД як об'єкта вкладення капіталу у бухгалтерському обліку сприяє удосконаленню визначення результатів операційної діяльності у бухгалтерській звітності. Застосування даного підходу дозволяє відокремити інвестиції, спрямовані назовні, від самоінвестицій СГД, уточнити склад витрат операційної діяльності, розмежувати витрати фінансової діяльності і витрати на фінансування СГД, виявити джерела покриття адміністративних витрат, виділити витрати на підтримання капіталу. Все це в підсумку дає можливість підвищити якість бухгалтерської інформації про фінансові результати у розрізі видів діяльності СГД.

4 Список використаних джерел

1. *Вороніна В.Л.* Використання облікової інформації для управління прибутком торговельних підприємств / В.Л. Вороніна // Економічний аналіз: зб. наук. пр. – Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Терноп. нац. екон. ун-ту «Економічна думка», 2012. – Вип. 10. – Ч. 1. – С. 95-100.
2. *Вороніна В.Л.* Проблеми інформаційного забезпечення управління прибутком торговельних підприємств / В.Л. Вороніна // Зростання економічного потенціалу України: теоретико-методичний та науково-практичний аспекти: матеріали Міжнар. наук.-практ. конф., (Київ, 23–24 берез. 2012 р.): у 2 ч. – К.: Київ. екон. наук. центр, 2012. – Ч. 2. – С. 107-109.

3. *Вороніна В.Л.* Некоторые аспекты классификации расходов предприятия / В.Л. Вороніна, А.В. Панченко // Актуальные проблемы теории и практики бухгалтерского учета, анализа и аудита: Материалы Международной студенческой научно-практической конференции (24-25 мая 2013 г., г. Душанбе). Под ред. д.э.н., профессора М.М. Шарипова – Душанбе: ОИПБА РТ, 2013. – 320с. – С. 46-50.

4. Годовой отчет ДТЭК – 2013. Финансовые и нефинансовые результаты // Режим доступа: <http://www.scm.com.ua/ru/investor-relations/reports/>.

5. *Деньга С.М.* Бухгалтерське відображення процесу продукування підприємством економічних вигод / С.М. Деньга // Науковий вісник ПУЕТ. – 2013. – № 6 (62). – С. 128-134.

6. *Деньга С.М.* Проблеми обліку кругообігу торговельного капіталу в індустрії туризму / С.М. Деньга // Науковий вісник Полтавського університету економіки і торгівлі. – 2011. – № 6(51). Ч.1. – С. 275-279.

7. *Деньга С.М.* Удосконалення бухгалтерської методології / С.М. Деньга // Бухгалтерський облік в управлінні підприємством: проблеми теорії та практики: матеріали Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, (м. Полтава, 20–23 жовтня 2014 р.). – Полтава: ПУЕТ, 2014. – 303 с. – С. 23-26.

8. *Деньга С.Н.* Совершенствование актива балансов предприятий Украины / С.Н. Деньга // Финансовое право и управление. – 2013. – № 1(1). – С. 36-50.

9. *Жук В.М.* Наукове обґрунтування потреби у новій – інституціональній теорії бухгалтерського обліку / В.М. Жук // Облік і фінанси. – 2013. – № 3(61). – С. 29-34.

10. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затв. наказом Міністерства фінансів України від 07.02.2013 р. № 73 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.buhgalter911.com/Res/NPSBO/NPSBO1.aspx>.

11. План рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій, затв. наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0892-99>.

12. Merchant, K.A. 2010. Paradigms in accounting research: A view from North America. *Management Accounting Research* (June): 116-120.

13. Scott, W.R. 2009. *Financial Accounting Theory, 5th Edition*. Prentice Hall.

14. Vaivio, J. and Sirén A. 2010. Insights into method triangulation and «paradigms» in interpretive management accounting research. *Management Accounting Research* (June): 130-141.